A KÖBK által indított riportsorozatunk 4. része: Interjú Vass István Zoltánnal, a méltán ismert és elismert médiaszemélyiséggel

- Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a híres magyar médiaszemélyiség, sportriporter, újságíró és rádiós, Vass István Zoltán is vállalta, hogy válaszol néhány kérdésemre abban a témában, mit jelentett számára Karcag és a karcagi gimnázium. Vass István Zoltán életútját nem szükséges bemutatni az olvasóknak. Életrajzi adatai, díjai, kitüntetési, riportjai megtalálhatóak a neten. A nagy szakértelemmel és lelkesedéssel kommentált tudósításait különféle sporteseményekről, világbajnokságokról és olimpiákról a rajongók őrzik az emlékeikben. Így most egyből „in medias res", a dolgok közepébe vágva, arról kérdezem, mit jelentett számára Karcag és az itt eltöltött négy esztendő.

- Sokat! Nagyon sokat. Először is Karcag akkor nekem a VÁROST jelentette, annak minden előnyével, majd a szinte hátrány nélküli felnőtté válást. Addig gyerekként Kunmadarason éltem, ott végeztem az általános iskolát is. Ez a nagyközség sosem érzett a magáénak, én sem érzem hát a magaménak. Karcaggal más a helyzet. Hiszen a szülői házból kilépve, itt kezdtem kóstolgatni az önálló életet. Fegyelmet tanultam. A kollégiumban katonás rend volt. Reggel 6-kor ébresztő, mosdás, reggeli, majd fegyelmezett alakzatban vonultunk a talán 200 méternyi útszakaszon a gimnáziumba. Tulajdonképpen lehettem volna bejáró diák is, hiszen Kunmadaras és Karcag között a távolság csupán 16 kilométer. A vasúti összeköttetés is jó volt. (Azóta sajnos megszüntették a Karcag - Tiszafüred vasútvonalat.) Szóval lehettem volna bejáró. Édesapám azonban úgy döntött: szokjam meg a közösségi életet, legyek kollégista.

- Középiskolai tanári pályafutásom alatt kollégiumi nevelőként is dolgoztam a „közösnek" nevezhető iskolánkban néhány évig, de mindvégig közelről tanúja voltam a kollégiumi élet változásaink. A hosszú évek alatt azt tapasztaltam, hogy a tanulók egyre inkább nem vállalták a kollégiumi élet kötöttségeit és inkább a bejárást választották. Milyen volt az Ön idejében kollégistának lenni?

- Szerettem a diákotthoni életet. Először is fegyelemre szoktatott. Katonásan megszabott napirendünk volt, rendbe tettük a saját kis birodalmunkat (egy nem túl bőre szabott szekrény a ruhánknak, cipőnknek) s persze az ágy. Emeletes ágyak voltak a hálóban, így lehetett - ha jól emlékszem - 36 fiút elhelyezni.

Megtanultunk katonásan beágyazni. Ránc nem lehetett a pokrócon, a lepedőn. Reggelente fegyelmezett sorokban vonultunk át a Gimnázium épületébe. Délben, a tanítás befejeztével közösen ebédeltünk. A kollégiumnak volt saját konyhája, ott étkeztünk. 56 után új igazgatója lett az internátusnak, aki ugyan politikailag elég távol állt 56 szellemétől, de az intézetet jól vezette. Megérdemli, hogy szerepeljen a neve: Bernáth Józsefnek hívják. (Remélem még ma is él, talán Pécsen.) Nem pusztán rendben tartotta a kollégiumot, hanem például felfedezte, hogy az udvar végében kihasználatlan disznóól van. Nem tudom, hogyan intézte, de rövidesen hízók röfögtek az ólban. És ez látványosan feljavította az élelmezést. Remekül vezette a diákotthont.

- Volt-e lehetőség valamilyen szabadidős tevékenységre a kötelező tanulási időn túl?

- Az udvaron volt annyi hely, hogy egy röplabda pályát lehessen építeni. Azt gondolták, a sporttal lekötik a kamaszok fölös energiáját. Lett is csapatunk. Végig vertük a környéket. Egyszer Debrecenbe kirándultunk, s az ottani egyetem röplabda csapatával is megmérkőztünk. A DASE, a minősített bajnokságban jegyzett csapat csak nagy nehézség árán tudott legyőzni bennünket. Ez minden értelemben is csapattá kovácsolt bennünket. A kollégiumban az esték sem teltek hasztalan. A társalgóban már volt tv készülék. Olykor esténként pedig programok voltak. Például egy helybeli üzemvezető kint járt az 1958-as Brüsszeli Világkiállításon, élménybeszámolóját lenyűgözve hallgattuk. (Közülünk akkor még senki sem járt persze külföldön, igaz a felnőttek sem nagyon.) Sok évvel később, amikor magam is Brüsszelben jártam, meghatódva néztem az Atomiumot. Dr. Sánta József, a város nagyon népszerű orvosa saját lemezeivel tartott zenei bemutatót, megismertetve bennünket a komolyzene klasszikusaival, az operákkal. Neki köszönhetően láttam életemben először operát, a Traviatát. Nem sejtettem, hogy később, Szegeden, majd a fővárosban megismerkedem a híres énekesekkel. Büszke vagyok rá, hogy Simándy Józseffel, Gregor Józseffel, Szalma Ferenccel tegeződhettem.

- Szavait hallgatva, most is előtör bennem az érzés, hogy a középiskolai évek során olyan benyomások és élmények érnek bennünket, amelyek csak jóval később tudatosulnak bennünk. És amelyek nélkül nem lenne az életünk teljes, mintha hiányozna valami. Szívesen nosztalgiázom és térek vissza az akkori Karcagra. Mesélne arról, milyen volt az Ön idejében a gimnáziumi élet?

- De vissza Karcagra! Persze a lényeget mégiscsak a tanulmányok jelentették. Akkor még nem tudtam, ma már tudom, remek képzést kaptunk. Dr. Beniczkyné irodalomórái élményt jelentettek. A feleségem váltig csodálkozik, hány versből tudok idézni! Amikor a Szegedi József Attila Tudományegyetemen felvételiztem, a felvételi bizottság egyik tagja kérdezett egy történelmi évszámot. Tudtam. Aztán

tovább kérdezett, azt is tudtam, s minden válasz helyes volt. Mire letette a szemüvegét, hosszan rám nézett, majd azt mondta: nagyon jó tanárai lehettek magának a középiskolában. Bizony. Nem is kevés! Filep Istvánért rajongtunk. Ő volt az első. Ő igyekezett a kiskamaszokat rendre szoktatni. Ám mivel a forradalom idején a város Forradalmi Bizottságának elnöke volt, letartóztatták, bebörtönözték, s gyakorlatilag bevonták a diplomáját. Soha többé nem taníthatott. Tőle vette át az osztályt B. Major László. Zseniális tanár egyéniség volt. (Mint hajdan Rátz tanár úr a Fasori Gimnáziumban[1]...) Pedig Filep örökébe lépni nem volt egyszerű. Szigorú volt, elsőre nagyon is. De kiderült: a rendőrségen kilincselt, hogy a röpcédulákat szóró, tiltott plakátokat ragasztó diákjait ne hívják be újra és újra kihallgatásra. A megtorlás akkoriban sem volt ismeretlen fogalom. Sőt! Mi, amolyan "forradalmi" osztály voltunk.

- Ezt eddig minden volt osztálytársa megemlítette, akivel készült már riport. Milyen „megtorlást" tudna még megemlíteni a forradalmi időkből? Kikre emlékszik az osztálytársai közül?

- Osztálytársunkat, Csíkos Sanyit eltávolították a gimnáziumból. Ma már a Nemzet Színésze. Vadon Lehel is nehéz sorsra jutott egy időre, ma az Egri Tanárképző Egyetem professzor emeritusa. Ő is egy teljes évig kétkezi munkásként dolgozott, utána vették fel a Debreceni Egyetemre. De valamennyi hajdani osztálytársam emléke mélyen él bennem. Azok is, akik már nem élnek. Hiszen az osztályunk kétharmada már nem él. Olykor azon kapom magamat, hogy gondolatban végigmegyek az osztálynaplón. Balogh Barna, Bihari László, Hájer Gyula, Király Csaba - sorra bukkannak fel a nevek - majd keserűen állapítom meg: de hiszen kihagytam valakit. De kit? És kezdem elölről. Egyáltalán hányan élünk még az akkor legendás osztályból? Ami azért is érdekes, mert az utolsó tiszta fiú osztály voltunk. Utána már nem tudtak hasonlót indítani. Csak lány - fiú vegyes osztályok voltak. Mit nem adtunk volna gimnazistaként, ha vegyes osztályba járunk! Hiszen a lányok nagyon is érdekeltek bennünket. Csoda, ha nekem Karcag meghatározó élet élményem volt és maradt? Büszke vagyok arra, hogy ott végeztem! És álmaimban gyakorta végig járom az utcákat, tereket. Emlékszem a hajdani őszökre, amikor a kollégium előtti téren dinnyeárusok állították fel a standokat. Ma már hihetetlen: 50 fillér volt egy kiló dinnye. Megvettünk egy 6-8 kilósat és testvériesen elosztottuk. De ha otthonról csomagot kaptunk jóféle hazaival, abból is megkínáltuk a társainkat. Érdekes módon nem voltak verekedések. Pedig a kamaszok között ez gyakorta előfordulhat. Összetartottunk. Megkockáztatom: szerettük egymást! A ballagásra fájó szívvel révedek vissza. "Megy ballag már a vén diák, tovább, tovább..." Hogy is van?

---

[1] Rátz László (1863-1930) fizika-matematika szakos tanár volt. Tehetséggondozó és a matematikatanítás reformere. Olyan zseniális elméket indított el a pályájukon a Budapesti Fasori Evangélikus Gimnáziumban, mint Neumann János, Wigner Jenő, Harsányi János

- Szívesen segítenék a folytatásban, de meggyőződésem, hogy István nagyon is jól tudja ezt a dalt. Miközben elérzékenyülök magam is azon az egyszerű kijelentésén, hogy „szerettük egymást", arra gondolok, hogy manapság mennyi rosszat lehet hallani az iskolában az osztálytársak egymáshoz való viszonyulásáról. Mennyire egyszerűbb és szebb is lehetne az élet! Csak hát sok minden megváltozott. Kénytelen vagyok megtörni a révedezésünket és felteszem az utolsó kérdést. Hová ment tovább tanulni a gimnáziumi évek után?

- Utána egyetemre kerültem. A Szegedi József Attila Tudományegyetemen az évfolyamtársaim - két kivételtől eltekintve - sosem voltak olyan szívemhez közel állók, mint a középiskolás társaim. És ha behunyom a szememet, élesen magam előtt látom a gimnázium épületét. Alig változott. Az intézet jelenlegi igazgatója, Tóth Barna úr volt olyan kedves és meghívott egy előadásra. A jelenlévő diákok mérsékelt érdeklődéssel hallgatták az egykori diák meghatott emlékezését. Ők egyáltalán nem voltak meghatva. Szerintem inkább éhesek voltak, hiszen a találkozás dél tájban történt. Egyszer, majd sok-sok év múlva, ők is valami hasonlót éreznek majd, mint én akkor, s ott. Hálás voltam a meghívásért, hiszen valószínűleg utoljára voltam ott. Elvégre az életkorom és a bő 200 kilométernyi távolság nagy súllyal esik latba.

Ballag már a vén diák tovább, tovább
Isten véletek cimborák tovább, tovább
Ez út hazámba visszavisz
Filiszter leszek magam is
Tovább, tovább, tovább
Fel búcsúcsókra cimborák!

Igen. Filiszter lettem magam is. Így szól a ballagási nóta is. Nincs ellenemre, hogy az vagyok. Hajdani karcagi diákból lettem azzá.

- Nagyon remélem, hogy így lesz, ahogy Ön mondta. Egyszer majd a mostani diákok is valami hasonlót éreznek, ha visszagondolnak a saját iskolás éveikre, ami természetesen már egy más világ, mint az Öné és osztálytársaié volt. De az élet már csak ilyen. Állandóan változik, fejlődik. Köszönöm szépen a beszélgetést, nagy élmény volt számomra.

Kiegészítés a B. Major László osztályfőnök emléktáblája előkészítéséhez egy 2012-ből származó leírás tanárúrral kapcsolatosan az öregdiákok honlapján:
https://www.karcagidiakok.hu/files/kitolisfuggok.pdf